

Gyermekvédelem

Zákányszéken és Ásotthalmon

A gyermekek, az ifjúság helyzete társadalompolitika egyre hangsúlyosabb kérdése. Az elmúlt év novemberében az MSZMP Csongrád megyei végrehajtó bizottsága is állást foglalt a veszélyeztetett gyerekek helyzetével kapcsolatos tennivalókról.

Tegnap, kedden, a szegedi járási gyerek-, ifjúságvédelmi és cigánykérdéssel foglalkozó koordinációs munkabizottság ülésén két közlés. Ásotthalom és Zákányszék illetékesei számoltak be az 1982-es esztendő ifjúságvédelmi munkájáról.

Zákányszéken 17 veszélyeztetett kiskorúval kellett törődni az elmúlt évben a gyámügyeseknek. Az esetek döntő többségében — mint ez általában jellemző — a szülők italozása akadályozta a rendezett családi életet. Csak egyetlen fiatalkorú esetében volt szükség — a szülők idős kora és rossz egészségi állapota miatt — intézeti elhelyezésre. Két fiatalkorút pedig a családi körülmények miatt a szülők gondatlanságáért állami gondozásba kellett venni.

A gyerekeket a családból kizárólag csak végletes esetekben tanácsos, s a családgondozási munka elsődleges célja és feladata inkább a családban tartás. Ez azt jelenti, hogy társadalmi összefogással, anyagi és szel-

lemi támogatással megpróbálják megszüntetni a veszélyhelyzeteket. Társadalmi pártfogók és aktivisták segítik tanácsaikkal, közreműködésükkel a szülőket a gyermeknevelésben. Ezen túlmenően anyagi támogatást is nyújtanak az erre szoruló családoknak. Az elmúlt évben 8 ezer forint rendkívüli segéllyel támogatták a rossz anyagi körülmények között élőket, ezt az összeget az idén 10 ezer forintra emelik.

Ásotthalmon több gondnal kell megküzdeniük. A kiterjedt tanyavilág, az alkoholisták magas száma, a sok házasságfelbontás és a rossz lakásviszonyok mind szaporítják a veszélyeztetett gyerekek számát. Hét család 11 gyermekével kell foglalkoznia az ifjúságvédelem embereinek, három család kap rendszeresen nevelési segítyt, melynek összege az elmúlt évben 15 ezer forint volt.

Ásotthalmon még néhány évvel ezelőtt is sokkal több volt a rossz családi körülmények között élő gyerekek, az utóbbi évben — az intézkedések nyomán a társadalmi aktivisták lelkiismeretes munkája eredményeképpen — már jelentősen csökkent a veszélyeztetett környezetben élő fiatalok száma.

Vonzáskörök

A SZÉPSÉG SZOLGÁLA. TA jellemzi a hatvanas éveibe lépett Reich Károly grafikusművész munkásságát. Rajzaiból, illusztrációiból a hónap végéig látható nagyszerű bemutató Szentesen, a városi kisgalériában. A tárlat kapcsán a következőket írta: ... A most kiállított rajzokat a magam kedvére készítettem, azzal a reménnyel, hogy esetleg másoknak is örömet szerezhetnek velük." Biztos, hogy mindenki, aki megfordul a szentesi kisgalériában, a szépség, a harmónia, a gyermek humor és a férfias líra emberformáló ötvözetének élményéül távozik.

Reich Károly fantasztikus rajzi biztonsága, emberi érzékenység, kipróbált készsége, technikai alázata és műfaji sokszínűsége biztosítják arra, hogy az emberközpontú egyedülálló magyar képzőművészetből. Ha a legújabb törekvéseket és kísérleteket szembesítjük Reich kifinomult és határozott stílusával, sokak szemében talán konzervatív-nak, lírizálóknak talán korszerűtlenné is tűnhet. De hát lehet-e korszerűtlen az emberi test szépsége, lehet-e korszerűtlen a szerelem, az emberi élet elmúlását megakadályozni vágyó szándék, lehet-e konzervatív a legsőbb művészi eszköz, a vonal, s elképzelhető-e érzelmek nélkül az ember?!

Reich egész munkásságával bizonyítja, hogy a virágok, a lovak, a szép lányalakok, a nemes formájú állatok, a megfáradt öregek, a bukó szarvasok a rajzlap síkján túl érzelmeket, gondolatokat, emberi kapcsolatokat tudnak megfogalmazni. Szeretem Reich rajzait, legyenek szép testű lányok, nyíló virágok, barázdált arcú pásztorok, vágatók lovak, megrajzolt, vagy épp csak jelzett motívumok, dionüszosi örömök, vagy fájdalom emlékek, a „hazafelé” érkező művész bőles, filozófiai gondolatokat megfogalmazó rajzai, vagy gyermekkönyveinek illusztrációi. A barát és pályatárs, Csuhány Kálmán emlékére készített rajzán idézi a követ-

kező néhány sort: „Úgy élek már / ahogy rajzaim mutatják: / Fehér, fekete. / Fehér, fekete. / Fehér, fekete. / Átmenet nincs közöttük.” Am, hogy ezek a fekete-fehér, toll-, ceruza- és lavírozott tusrajzok mennyire csak technikájukban fekete-fehérek, érzelmekben, gondolataikban milyen színesek és gazdagok, arról a tárlat egyértelműen meggyőzheti a látogatókat.

A MULT BÜVÖLETÉBEN él a fiatal Kopasz Tamás, akinek néhány képből rendezett kamarakiállítására a szegedi Ifjúsági Ház galériájában látható. Kultúrhistoriai tájékozódás, fakturamámor, gondolat- és érzélemfogódzók keresgélése és valamiféle különös rovarkultusz elegye jellemzi műveit. Előjáróban le kell szögezni, hogy a Tömörkény gimnázium egykori művészeti tagozatos hallgatója tehetséges fiatalember, aki azonban még nem tisztázta magában, hogy a sok hatás közül melyik igazán sajátja. Erzékeny lény, hatalmas fölvalt öröksége és személetes érdeklődése különös ötvözeteket produkál.

Ikonemlékek, reneszánsz motívumok találkoznak a felületkezelés drasztikus gesztusaival — a málló, penészedő, porló, rothadó vonatkoztatásokkal. Egyik képen selyemháló sejteltelme teszi idezőjelbe a reneszánsz rajzú női arcoképet és löflet, másutt — A szép feygyverkovácsné — a vásznat fölbebzó rovarára mögött homályba vesző arcot fest és albinó kaméleont. Két portréja síkból kimetszett, szabálytalan ívokban jelenik meg, s szinte valamennyin ott a valóságban nem éppen szimpatikus rovar képe és a mesterségesen rohasztott felület. Pedig a kiindulópont, az egykori ikon- és reneszánsz emlék igencsak esztétikus alap. Amilyen bravúros és jellemző a No. 1. sávba rajzolt maskportréja, annyira izléscimannak érzem az Átalakulás gümikesztyűkből és hajcsomókból formált gusztaustalan tömegét. Ugy tűnik, az előbbi út a humánusabb, értelmesebb, a tehetséghez méltóbb.

Honismereti köröknek

Istvánffy Gyula pályázat

A miskolci Herman Ottó Múzeum ismét meghirdette a honismereti körök számára, helytörténeti és néprajzi pályázatát. A matyó és a palóc népelet nagy hírű kutatójáról — Istvánffy Gyuláról — elnevezett és az idén 22. alkalommal meghirdetett pályázatra szánt dolgozatokat augusztus 15-ig lehet beküldeni a múzeum címére.

A múzeum — mint eddig is minden alkalommal — néhány témára külön felhívta a pályázók figyelmét. Ezek közé tartozik a malomok története, működése, a molnárok képzése, szökincse és a malomi munkák szervezése, továbbá a vízi, valamint a gépesített hengeremalmok története, munkafolyamatai, valamint a malombá járással kapcsolatban kialakult szokások.

Hasonlóképpen a kiemelt téma egy-egy település, vagy tájegység néprajzi-népművészeti értékeinek feltárása a kereskedelmi tevékenységre, az árucserére, a vásárokról, az egy-egy tájegységre jellemző áruk elterjedésére vonatkozó adatok gyűjtése is.

Kiállítás napló

ZEBEGÉNY KOHÉZIÓJA tartja egybe azt a tiztagú festőkollektívát, akik a zebegényi műhely festőosztályának tagjaként, Korga György tanítványaiként, Szegeden a November 7. Művelődési Házban kollektívan mutatkoznak be. Bacskai Éva, Borbély Béla, Balás Tamás, Csala Ildikó, Dolezsán Agnes, Korponay Attiláné, Molnár Zoltán, Simon Miklós, Szarka Hajnalka és Ványai Magdolna közös tárlata bizonyítja Zebegény és a Dunakanyar természeti környezetének ma is inspiráló hatását. A Szönyvi-örökség kontinuitását és az alkotóközösségek iránti újjólag fölzízó vonalmat.

Tulajdonképpen a Zebegényi Műhely posztgraduális szabadiskola, ahová bizonyos mesterségbeli és művészi felkészültséggel érkezőnek a hallgatók. A festőcsoporthoz is többen tanári diplomával rendelkeznek. Egyértelműen vállalják a látványcentrikus szemléletet, a természetközelséget, az emberközpontúságot, a humánus átlátást lírai realizmust. Csak hogy munkáikból épp az egyéniség, a sajátos látásmód, a megküzdött mondanó hitelesítő pecsétje hiányzik, ami megkülönbözteti a tucatmunkákat, a stúdiumokat a művektől.

Tandi Lajos

Gyermekopera Hódmezővásárhelyen

Nem hétköznapi vállalkozásnak lehetnek részesei pénteken az óvodások és az általános iskolások, délelőtt fél 10-től, vasárnap pedig a fölött nézők délután 4-től Hódmezővásárhelyen, a Petőfi Művelődési Központban. A helyi Liszt Ferenc zenekari általános iskola oktatói, diákjai Steiner Béla zenetanár háromfelvonásos gyermekoperáját mutatják be, a Hamupipóke történetét feldolgozó *Az aranycipő* — két szereposztásban.

Az iskola pártján

Aki csak kicsit is háttal állt valaha az iskolának, gondolom, hamar félbe hagyja most az olvasást, és nem vergődik egy megatalkodott iskolapárti csöndes elmékedésével. Két nagy csodája van az emberi életnek. Vialágra jövőünk az egyik, értelmes lénnyé válásunk a másik. Az egyikhez kilenc hónapra van szükség, a másikhoz legalább húsz évre. Ötven évet is mondhatnék a másodikra, vagy többet is, hiszen befejezhetetlen folyamat ez, a húsz év inkább arra kell, hogy kitörölhetetlenül belénk ültetődjen a mindig ésszel és programja. Hol ültetik belénk? Annak a magnak a szép lombú fáját nevezik használni tudó értelemnek, amelyik iskola nélkül legfölsőbb sivatagi bozótot teremne.

1.

Jövönk az iskolában van. A padokban döl el most, milyen lesz ennek a nem-zetnek a holnapja. Lelkesít bennünket minden, ami jót ígér. Egy gép, egy gyár, egy szép épület, egy fa vagy egy erdő, de ha új iskolát látok, a hosszú életű tölgyfa koránál is előbbre gondolok. Belleül most Jancsika, mire János lesz belőle, fejébe veszi, hogy összes ivadéka csak okosabb lehet nála, fejben gyöngébb semmiképpen se. Jönnek az újabb Jancsikák, ez a szándék csak hatványozódhat. Mi se tudjuk visszabogozni, hanyadik óregapánk vagy szépanyánk hajdani buzgalma beszél belőlünk, ha szóra nyitjuk a szátnkat.

Iskolaépítő évtizedet élünk. Elfogult vagyok vagy nem, most nem időzők ennél a gondolatnál, inkább fönntartás nélkül örülök neki. (Egy töröl fakad a lelkesedéssel az a fájdalom is, amely egy iskola bezárásakor telepszik rám.) Ha időm enged, bebecemegyek egy új iskolába, és addig bóccorgom benne, amíg ki nem érzem belőle a tervezői igyekezetet, és az ott tanítók emberformáló szándékát. Most a zákányi új iskola látán puhultam vissza iskolapártolóvá.

Nyár elején még kevesen hittek benne, hogy készen lesz augusztus végére. Aki nagyon erősködött, hogy készen kell lennie, az is kénytelen volt tartaléklehetőségeket is fontolgatni: mi lesz, ha mégse lesz. Elkészült, szeptember óta becsöngetnek — kicsöngetnek benne. Nincsen abban semmi különös, hogy a hatodik hónapban még mindig azt mondják a tanárok, tanulják az új épület által adott minden lehetőség és az ötnapos tanítási hét adta követelmények szerinti oktatást. Tanítottak ők túzótszertárban, művelődési házban, MHSZ-ben — összesen hét helyen, délelőtt — délután. Most minden együtt van, és minden osztály mindig délelőttös. Egyikük mindjárt levonja a következtetést: ekkora evarapodás az oktatás területén

Zákányszéken még nem volt. Kezdi sorolni, hogy büdös kályhák helyett központi fűtés van, minden tanteremben kézmosó vízcsap, normális világítás, televízió, lemezjátszó, magnetofon, diavetítő. A szaktantervek tesztezhalló fölszereltsége is megérne egy misét. Az iradalom óráit könyvek között tartják, a fizikát és kémiát olyan teremben, amelyben minden asztalon víz, villany és gáz van.

Nincsen közöm a jeltározókhoz, tehát nem folytatom a fölsorolást. Tudom, kaphat az iskola bármit, haszná a tanítási órán mérhető. Azért sem árodozom a fölszerelésről, mert hallom, az áttállás időszakában éppen az eszközök használatára jut kevesebb idő. Bekérkedzem inkább egy órára Szabó István tanár úr keze alá. Ötszögeket szerkesztgetnek és nagyítgatnak a táblánál, nem az én mesterségem, de szeretem. Azt figyelem, egyetlen ember hogyan tud higgadt-csöndes szóval együttforgásra kapcsolni tizenegyűt agyvérőt. Föltartott ujjak és mozgó vonalzó jelzik, ki meddig jutott. Néha kedve lenne sügni az embernek. Akit az előbb biztatni kellett, most elsőnek jelentkezik, tehát érdemes volt segíteni. Biztos, ami biztos, kutató Szonda indul egy rövid kérdés formájában annak földerítésére, valóban érte-e, vagy csak úgy gondolja. Az óra — minden jó óra — legnagyobb csodája, nem az, hogy megtanulták ezt is meg azt is, hanem a fölsímerés. Rajóttek erre vagy arra az összefüggésre.

2.

Bennem is újráfoglalmozódik egy régi fölsímerés: nem akkor lesz okos az ember, ha jól türi az időmitás minden furfangját, hanem akkor, ha alkalma adunk neki fölfedezni a dolgok összefüggéseit, és ezek megtanulásához adunk segítséget még a számonkéréssel is.

Van rá időm, kaján gondolatok is támadnak fejemben. Információmániás korban élünk, hajlamunk vagyunk azt hinni, az okos ember teletömi a fejét mindennel, amivel csak lehet. Tegnap értekezleten ültem, tömhetem volna én is a fejemet. Az önálló, különbejáratú fölsímerésre nem adott alkalmat az előadó, csak mondta a magáét. Hiába dolgozott szegény. A kajánság most ütöközik elő: aki nyolc évig értekezletekre jár, gyarapszik-e szellemiükben annyit, mint aki nyolc évet iskolában tölt? Nem felelek rá, hagyok alkalmat én is a fölsímerésre.

Bekukkantottam csak Zákányszékre, ne várjon fölem senki földméréssel vetekedő alapos tudósítást. Tejet kapnak tizórára a gyerekek friss kiflivel. Bocsánatot kérek, még egyszer le kell írnom: a kifli friss! Először volt a bolti kifli, másnapos, mint máshol. A szakszöveget vállalta, hogy a péktől, a másik faluból majd ő hozza. Mi a haszna rajta? Az égvilágon semmi. Legfölsőbb fölsímerte ő is, hogy az iskolai befektetés sokat kamatozik. Iskolaszöveget is alakult, kicsi boltot nyitott a folyosó végén, legyen írka, radír, vonalzó, minden, ami kell.

3.

Bogozhatnánk a kérdést, és okvetetlenkedhetnénk, miért nem jutott valakinek eszébe már a régi iskolában, hogy a friss kifli sokkal jobb, mint a másnapos? Miért nem akarták már tavaly is házhoz vinni a füzetet és a töltel-ceruzát? Azt hiszem, ilyen az emberi agyvérő természetrajza: új helyzetekben elkezd új gondolatokat termelni. Ki tudná összeszámolni, egyetlen nap tanítási óráin hány fölsímerés születik egy iskolában? Hány lépcsőt raknak az értelmes emberré váláshoz? Szeressük az iskolákat!

Horváth Dező

A magyarság török szomszédairól

A Körösi Csoma Társaság östörténeti munkaközössége és szegedi tagozata, valamint a TIT megyei szervezetének kelettudományi munkaközössége nemrégiben indított előadásorozatot A magyar östörténet keleti szálai címmel. A program második

összejövetelére holnap, február 17-én, délután fél 6-kor kerül sor a JATE bölcsészettudományi karának Auditórium Maximumában. Ezúttal Berta Árpád tart előadást A magyarság török szomszédai az 5-10. században címmel.

Felvételi tájékoztató(?)

Február 14-én, hétfőn a Rádió híreiben hangzott el: „Mától kapható a Magyar felsőoktatási intézmények 1983-as felvételi tájékoztatója a budapesti könyvesboltokban, a kötet a közeli napokban a vidéki könyvesboltokban is kapható lesz.” Szegeden már több mint egy hete megvásárolható a Tájékoztató. Egy fontos kiadvány megelőzte a híret! Ez olyan esemény, aminek örülni kellene. Már-már örülnék is, de a rádióhír folytatódik: „A kiadványban szereplő egyes szakok a közlés ellenére sem indulnak, ugyanakkor más, a tájékoztatóban nem szereplő szakokat beindítanak az egyetemeken és főiskolák. A felvételi lap kitöltése előtt tehát érdemes érdeklődni az intézményeknél!” Bosszantó! Megjelent

egy nagy terjedelmű, nagy példányszámú kötet, amely a funkciójának csak körülbelül felel meg. Hatvanhárom forintért megvásárolható, aztán utána lehet érdeklődni telefonon vagy levélben (express és ajánlottan), hogy a benne foglaltak igazak-e. A kötet kolofonja szerint a kézirat 1982. novemberében érkezett a nyomdába. Ha már előforémény, aminek örülni kellene. Már-már örülnék is, de a rádióhír folytatódik: „A kiadványban szereplő egyes szakok a közlés ellenére sem indulnak, ugyanakkor más, a tájékoztatóban nem szereplő szakokat beindítanak az egyetemeken és főiskolák. A felvételi lap kitöltése előtt tehát érdemes érdeklődni az intézményeknél!”

B. I.